

แบบจำลองสมการโครงสร้างปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) จังหวัดนครสวรรค์

A Structural Equation Model of Factors Influencing Role Performance of Village Health Volunteers, Nakhon Sawan Province

สุวัฒน์ บำรุงศรี¹ และ ทศพร ชูศักดิ์²

Suwat Bumrungsri¹, and Thassaporn Chusak²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและตรวจสอบแบบจำลองสมการโครงสร้างปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) จังหวัดนครสวรรค์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คืออาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 431 คน ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคล แบบสอบถามลักษณะงาน แบบสอบถามสัมพันธภาพในชุมชน แบบสอบถามคุณลักษณะความเป็นอาสาสมัคร แบบสอบถามการเสริมสร้างพลังอำนาจในงาน แบบสอบถามการเห็นคุณค่าในตนเอง แบบสอบถามความพึงพอใจในงาน แบบสอบถามความผูกพันต่อชุมชนและแบบสอบถามการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ แบบสอบถามได้รับการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ .80 .85 .89 .93 .82 .90 .88 และ .96 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูปหาค่าสถิติพื้นฐาน การตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างรูปแบบตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาแบบจำลองสมการโครงสร้างปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าดัชนีไคสแควร์เท่ากับ 193.644 ท้องศาอิสระเท่ากับ 113 ค่า p-value เท่ากับ 0.060 ค่าไคสแควร์สัมพัทธ์เท่ากับ 1.714 ค่า GFI เท่ากับ 0.953 ค่า AGFI เท่ากับ 0.928 และค่า RMSEA เท่ากับ 0.042

ผลการศึกษายืนยันว่าแนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจในองค์การของคานเตอร์และแนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจด้านจิตใจของโทมัสและเวลเฮาส์และของสปีสเซอร์สามารถอธิบายและทำนายรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ได้เป็นอย่างดี ดังนั้นกระทรวงสาธารณสุขหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีรูปแบบบริหารจัดการที่จะพัฒนาลักษณะงาน สัมพันธภาพในชุมชน คุณลักษณะความเป็นอาสาสมัคร การเห็นคุณค่าในตนเอง ความพึงพอใจในงานและความผูกพันต่อชุมชนเพื่อให้เกิดกลไกที่เอื้อต่อการพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน สามารถปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : แบบจำลองสมการโครงสร้าง การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

¹นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการพิเศษ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครสวรรค์

¹ Public Health Technical Officer, Senior Professional Level, Nakhon Sawan Provincial Public Health Office.

²คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

² Faculty of Public Health, Valaya Alongkorn Rajabhat University.

Abstract

The purpose of this study was to develop and test the structural equation model of factors influencing role performance of village health volunteers in public health Nakhon Sawan province. The samples were 431 village health volunteers in Nakhon Sawan province, which were selected by multi-stage random sampling. The research instruments were eight set of questionnaires: 1) Personal Data Form, 2) Job Characteristic Questionnaire, 3) Community Relationship Questionnaire, 4) Volunteerism Questionnaire, 5) Work Empowerment Questionnaire, 6) Self-Esteem Questionnaire, 7) Job Satisfaction Questionnaire, and 8) Community Commitment Questionnaire. Validity of the instruments was confirmed after a reviewed by 3 experts. Using Cronbach's alpha criteria, reliability of the questionnaire were .80 .85 .89 .93 .82 .90 .88 and .96. Data were analyzed by descriptive statistic, the confirmatory factor analysis and the test for the fitness between the hypothesis model and the empirical data were done by statistical program.

Results showed the structural equation model of factor influencing role performance of village health volunteers designed by researcher was fitted with the empirical data. This was considered through well – fitted measures that were found were chi-square = 193.644, df= 113, p-value = 0.066, Relative Chi-Square = 1.714, GFI = 0.953, AGFI = 0.928, RMSEA = 0.042.

These findings confirmed that Kanter's structural theory of power in organizations (1979) and the ideas about psychological empowerment of Thomas and Velhouse (1990) and Spreitzer (1997), are useful guides for explaining and predicting a causal relationship model of factors influencing role performance of village health volunteers. Public Health Ministry or relevant authorities should design effective management to job characteristic, community relationship, volunteerism, self-esteem, job satisfaction and community commitment to promote and facilitate role performance effectiveness of village health volunteers.

Keywords: Structural Equation Model, Role performance, Village health volunteers

บทนำ

อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) คือ ประชาชนที่มีจิตใจเสียสละ อาสาเข้ามาดูแลรับผิดชอบ สุขภาพอนามัยของประชาชนในหมู่บ้าน โดยผ่านขบวนการ คัดเลือกจากประชาชนใช้ความคุ้นเคยความไว้วางใจในรูปแบบของ “สังคมมดี” และได้รับการอบรมให้ความรู้ด้าน สาธารณสุขจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง จนมีความรู้ความสามารถที่จะดูแลสุขภาพด้วยตนเองและทำหน้าที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านสุขภาพ ได้ภายใต้หลักการ “สาธารณสุขมูลฐาน (Primary Health

Care)” ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์การบรรลุการมีสุขภาพดีถ้วนหน้า (Health for All by the Year 2000) ที่กระทรวงสาธารณสุข ได้ยึดถือเป็นนโยบายที่สำคัญตลอดระยะเวลากว่า 30 ปี ภายใต้ระบบสาธารณสุขมูลฐานที่กระทรวงสาธารณสุข เป็นหน่วยกำกับดูแลและสนับสนุน อาสาสมัครสาธารณสุข ประจำหมู่บ้านเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนา สุขภาพอนามัยของชุมชนเพราะเป็นผู้ที่ได้รับการคัดเลือก จากชุมชนให้ทำหน้าที่เป็นผู้นำในการดำเนินงานพัฒนา สุขภาพและคุณภาพชีวิตของประชาชนในหมู่บ้านและ ชุมชน เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ส่งผลต่อ

สุขภาพ กระทำหน้าที่แจ้งข่าวร้าย กระจายข่าวดี ซึ่บริการ ประสานงานสาธารณสุข บำบัดทุกข์ประชาชน ดำรงตน เป็นตัวอย่างที่ดี (สำนักงานคณะกรรมการสาธารณสุขมูลฐาน, 2557) นอกจากนี้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านยังเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศในทุกๆ ด้านแม้ในยามเกิดวิกฤตได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการคลี่คลายปัญหาและสถานการณ์ต่างๆ

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง (วชิรศักดิ์ เจริญศรี, 2545; จุรีรัตน์ ลิ้มปวิทยากุล, 2545; พริ้งพราว ไวยาวัจฉัย, 2546; ยุคนธ์ ชุตติปัญญบุตร, 2546) พบว่าการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อยู่ในระดับที่ควรปรับปรุง ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน ได้แก่ การที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านรับรู้ว่าคุณค่าของตนเองไม่ได้รับการเสริมสร้างพลังอำนาจในงานเพียงพอ กล่าวคือ ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากชุมชนและเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในระดับต่ำ เช่น ผู้นำชุมชน เพื่อนร่วมงานที่เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขด้วยกันและชาวบ้านไม่ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน ขาดการนิเทศติดตามจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ไม่ได้รับการสนับสนุนด้านทรัพยากรให้เพียงพอ เช่น ขาดสถานที่ปฏิบัติงานที่เป็นเอกเทศ ได้รับวัสดุ อุปกรณ์และงบประมาณไม่เพียงพอ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ เป็นองค์ประกอบสำคัญที่กล่าวถึงในแนวคิดทฤษฎีการเสริมสร้างพลังอำนาจในงาน (Work empowerment) ของคานเตอร์ (Kanter, 1979)

แนวคิดทฤษฎีการเสริมสร้างพลังอำนาจในงานของคานเตอร์ได้อธิบายว่า ในสภาพการทำงานขององค์กรหนึ่งๆ การที่บุคคลจะได้รับการเสริมสร้างพลังอำนาจในงานอย่างมีประสิทธิภาพนั้นจะสะท้อนให้เห็นจากการที่บุคคลนั้นรับรู้ว่าคุณค่าของตนเองได้รับพลังอำนาจอย่างเป็นทางการ (Formal power) และพลังอำนาจอย่างไม่เป็นทางการ (Informal power) โดยพลังอำนาจอย่างเป็นทางการได้มาจากการรับรู้ลักษณะงานที่ตนเองปฏิบัติและพลังอำนาจอย่างไม่เป็นทางการได้มาจากการรับรู้ว่าคุณค่าของของตนเองมีสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน การรับรู้ถึงการได้รับพลังอำนาจอย่างเป็นทางการและอย่างไม่เป็นทางการจะมีอิทธิพลทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมในการเข้าถึงโครงสร้างงานที่มีการเสริมสร้างพลังอำนาจ (Job related empowerment) หรือเป็นจุดเริ่มต้นของการได้รับการเสริมสร้างพลังอำนาจในงาน (Laschinger, Sabiston & Kutzcher, 1997)

การเข้าถึงโครงสร้างงานที่มีการเสริมสร้างพลังอำนาจจะส่งผลกระทบต่อปัจจัยในระดับบุคคล ทำให้บุคคลนั้นมีสมรรถนะในตนเองเพิ่มขึ้น มีความพึงพอใจในงานสูงขึ้น มีความยึดมั่นผูกพันต่อองค์กรเพิ่มขึ้น ซึ่งท้ายที่สุดจะส่งผลให้เกิดประสิทธิผลของงาน คือ งานประสบผลสำเร็จ ผู้รับบริการเกิดความพึงพอใจ บุคลากรในองค์กรมีความเคารพนับถือและร่วมมือกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจเชิงจิตวิทยา (Thomas & Velhouse, 1990; Spreitzer, 1995) ที่มีความเชื่อพื้นฐานว่าบุคคลที่มีพฤติกรรม การแสดงออกที่เหมาะสมเมื่อได้รับการเสริมสร้างพลังอำนาจเชิงจิตวิทยาจะส่งผลให้บุคคลนั้นรู้จักคุณค่าของตนเอง เพิ่มสมรรถนะแห่งตนและเกิดความพึงพอใจในงาน ซึ่งจะส่งผลให้งานประสบความสำเร็จ ดังนั้นการที่จะทำให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีศักยภาพในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้นเพื่อที่จะทำให้เกิดงาน ที่มีประสิทธิภาพ จำเป็นอย่างยิ่งที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจะต้องมีการเข้าถึงโครงสร้างงานที่มีการเสริมสร้างพลังอำนาจซึ่งจะส่งผลต่อปัจจัยระดับบุคคลทำให้อาสาสมัครสาธารณสุขเห็นคุณค่าในตนเอง มีความพึงพอใจในงานและมีความผูกพันต่อชุมชน ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวจะทำให้อาสาสมัครสาธารณสุข มีศักยภาพในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากความสำคัญและความเป็นมาของบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ที่ต้องรับผิดชอบในการดูแลสุขภาพตนเอง ครอบครัวและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสาธารณสุขในชุมชน ผู้วิจัยสนใจจะศึกษาตามแนวคิดดังกล่าวเพื่อพัฒนาส่งเสริมสนับสนุนให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีศักยภาพในการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้ จึงเป็นการทดสอบและพัฒนาแบบจำลองสมการโครงสร้างปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โดยอาศัยหลักการเงื่อนไขของแนวคิดและทฤษฎีการเสริมสร้างพลังอำนาจในองค์กรของคานเตอร์ (Kanter, 1979) และแนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจด้านจิตวิทยาของโทมัสและเวลเฮาส์ (Thomas & Velthouse, 1990) และสปีตเซอร์ (Spreitzer, 1995) หากรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุนี้ได้รับการตรวจสอบความถูกต้องโดยการวิจัย จะช่วยให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาระบบการ

บริหารจัดการเพื่อส่งเสริมให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านสามารถปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแบบจำลองสมการโครงสร้างปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน
2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของแบบจำลองสมการโครงสร้างปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

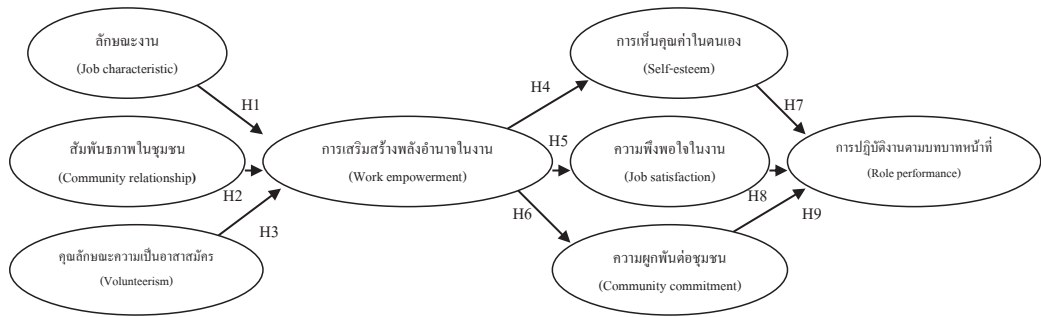
การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้แนวคิดทฤษฎีการเสริมสร้างพลังอำนาจในองค์กรของคานเตอร์ (Kanter) และแนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจเชิงจิตวิทยาของโทมัสและเวลเฮาส์ (Thomas & Velthouse) และสปีตเซอร์ (Spreitzer) แนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจในองค์กรของคานเตอร์ อธิบายได้ว่าปัจจัยพลังอำนาจจากระบบประกอบด้วยพลังอำนาจ 2 ส่วน คือ พลังอำนาจแบบเป็นทางการซึ่งได้มาจากลักษณะของงานและพลังอำนาจแบบไม่เป็นทางการซึ่งได้มาจากสัมพันธภาพภายในชุมชนและคุณลักษณะของความเป็นอาสาสมัครที่จะสนับสนุนให้อาสาสมัครสาธารณสุขสร้างเครือข่ายภายในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากแนวคิดของคานเตอร์ปัจจัยพลังอำนาจจากระบบดังกล่าวจะเป็นจุดเริ่มต้นของการเข้าถึงโครงสร้างการเสริมสร้างพลังอำนาจในงาน ซึ่งอาจส่งผลให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเกิด การรับรู้ว่าคุณเป็นบุคคลที่ได้รับการเสริมสร้างพลังอำนาจในงาน มีความ

พร้อมในการปฏิบัติงาน เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งประกอบด้วย การเห็นคุณค่าในตนเอง มีความพึงพอใจในงานและมีความผูกพันต่อชุมชน ซึ่งจะส่งผลให้การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานตามเส้นทาง 9 ข้อ ดังแสดงในแผนภาพที่ 1 ดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยครั้งนี้ คือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ที่ปฏิบัติงานมาแล้ว อย่างน้อย 1 ปี ในพื้นที่จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 392 คน ที่ได้จากการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของยามานะ (Yamane) แล้วบวกเพิ่มสำหรับตัวอย่างที่คาดว่าจะไม่สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้อีกประมาณ 10% คือ ประมาณ 39 ราย ดังนั้นขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จะเท่ากับ 431 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม 9 ส่วน ประกอบด้วย แบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคล เป็นแบบสำรวจรายการและเติมข้อความในช่องว่าง จำนวน 10 ข้อ แบบสอบถามลักษณะงาน จำนวน 10 ข้อแบบสอบถามสัมพันธภาพในชุมชน จำนวน 8 ข้อแบบสอบถามคุณลักษณะความเป็นอาสาสมัคร จำนวน 15 ข้อ แบบสอบถามการเสริมสร้างพลังอำนาจในงาน จำนวน 20 ข้อ แบบสอบถามการเห็นคุณค่าในตนเอง จำนวน 10 ข้อ แบบสอบถามความพึงพอใจในงาน จำนวน 15 ข้อแบบสอบถามความผูกพันต่อชุมชน จำนวน 12 ข้อ และแบบสอบถามการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ จำนวน 25 ข้อ แบบสอบถามดังกล่าวเป็นมาตราส่วนประมาณค่า โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้นโดยศึกษา

ภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

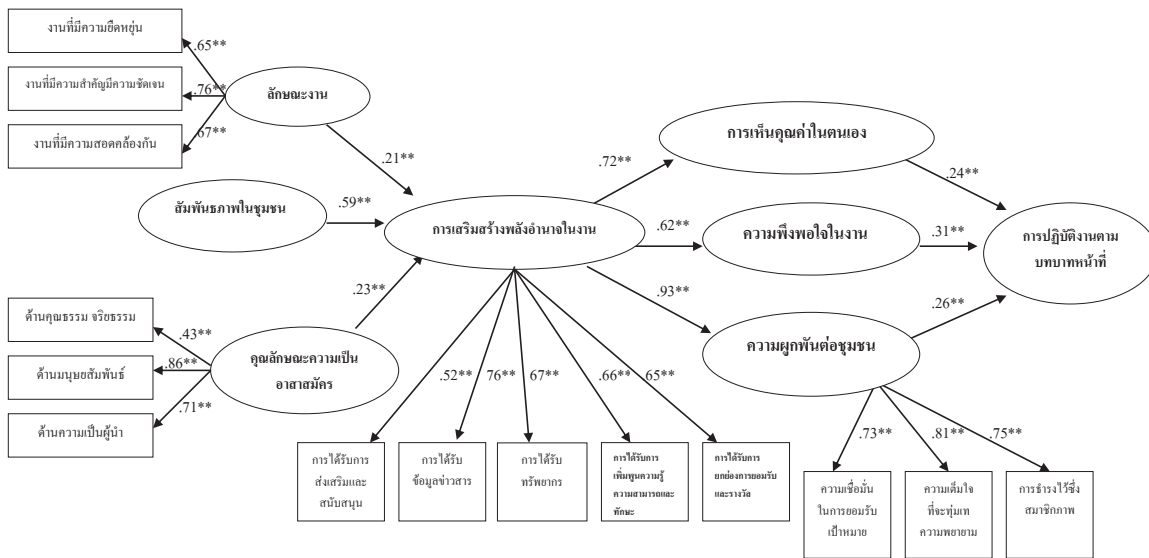
จากกรอบแนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการสัมภาษณ์เชิงลึกแล้วนำมากำหนดเป็นนิยามของตัวแปรเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างชุดของคำถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย แบบสอบถามดังกล่าวได้ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์ จำนวน 3 ท่าน ช่วยพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง ความครอบคลุมเนื้อหาให้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ศึกษา ทำการคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ .70 ขึ้นไป ทดลองใช้กับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จำนวน 30 ราย จากนั้นนำแบบสอบถามทั้งฉบับในแต่ละส่วนมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .80 - .96

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองกับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านทุกคน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบสอบถาม ดำเนินการเก็บข้อมูลตั้งแต่วันที่ 1 สิงหาคม - 31 ตุลาคม 2558 แบบสอบถามที่ได้นำมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์พร้อมกับลงรหัสแล้วนำข้อมูลไปประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป กำหนดค่านัยสำคัญของสถิติที่ 0.05 โดยสถิติที่ใช้ มีดังนี้ คือ การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน วิเคราะห์โดยใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความเบ้และค่าความโด่ง และการตรวจสอบความสอดคล้องหรือความกลมกลืนของโมเดลสมการโครงสร้างตามทฤษฎีที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการศึกษา

อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 66.4 มีอายุระหว่าง 40-49 ปี ร้อยละ 46.0 โดยมีอายุต่ำสุด 19 ปี และอายุสูงสุด 68 ปี สถานภาพสมรสคู่ ร้อยละ 81.9 สำเร็จการศึกษาในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 65.2 มีอาชีพเกษตรกร ร้อยละ 73.0 รายได้ของครอบครัวต่อเดือนส่วนใหญ่ต่ำกว่า 5,000 บาท ร้อยละ 48.4 มีประสบการณ์ในการทำงานเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ต่ำกว่า 5 ปี ร้อยละ 30.7 สัดส่วนเวลาที่ใช้ในการปฏิบัติงานหน้าที่เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน มากกว่า 30% ร้อยละ 42.1 และช่วงเวลาที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน มักใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ คือ ช่วงเช้า เวลา 08.00 น. - 10.00 น. ร้อยละ 42.5

ผลการวิเคราะห์รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จังหวัดนครสวรรค์ โดยพิจารณาจากค่าสถิติที่ใช้ตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของรูปแบบ พบว่า รูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยลักษณะงานมีอิทธิพลทางตรงต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจในงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่าอิทธิพลทางตรงเท่ากับ .207 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 สัมพันธภาพในชุมชนมีอิทธิพลทางตรงต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจในงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่าอิทธิพลทางตรงเท่ากับ .590 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 คุณลักษณะความเป็นอาสาสมัครมีอิทธิพลทางตรงต่อการเสริมสร้าง พลังอำนาจในงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่าอิทธิพลทางตรงเท่ากับ .232 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 3 การเสริมสร้างพลังอำนาจในงานมีอิทธิพลทางตรงต่อการเห็นคุณค่าในตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่าอิทธิพลทางตรงเท่ากับ .716 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 4 นอกจากนี้ยังพบว่า มีอิทธิพลทางตรงต่อความพึงพอใจในงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่าอิทธิพลทางตรงเท่ากับ .622 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 5 และมีอิทธิพลทางตรงต่อความผูกพันต่อชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่าอิทธิพลทางตรงเท่ากับ .928 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 6 การเห็นคุณค่าในตนเองมีอิทธิพลทางตรงต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่าอิทธิพลทางตรงเท่ากับ .244 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน ข้อที่ 7 ความพึงพอใจในงานมีอิทธิพลทางตรงต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่าอิทธิพลทางตรงเท่ากับ .310 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 8 และความผูกพันต่อชุมชนมีอิทธิพลทางตรงต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่าอิทธิพลทางตรงเท่ากับ .058 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 9 รูปแบบความสัมพันธ์ดังกล่าว แสดงได้ดังแผนภาพที่ 2

$(\chi^2 = 193.644, df = 113, \chi^2/df (CMIN/ DF) = 1.714, GFI = 0.953, AGFI = 0.928, RMSEA = 0.042)$

ภาพ 2 โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน พบว่า รูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยตามข้อค้นพบในโมเดลทางเลือกของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน พอสรุปตามสมมติฐานการวิจัยได้ดังนี้

1. ลักษณะงานมีอิทธิพลทางตรงต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจในงานซึ่งผลการวิจัยประเด็นนี้สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 การที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้เนื่องจากว่าในปัจจุบันอาสาสมัครสาธารณสุขมีการรับรู้และเข้าใจในลักษณะงานของตนเองว่าการดูแลสุขภาพอนามัยชุมชนนั้นเป็นงานที่มีความสำคัญอย่างมากต่อชุมชน ช่วยให้ชุมชนมีสุขภาพดีไม่เกิดปัญหาสุขภาพ เป็นงานที่สามารถประสานกับทุกภาคส่วนและมีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ผู้นำชุมชนรวมทั้งเพื่อนอาสาสมัครสาธารณสุขด้วยกันเองเพื่อให้ชุมชนได้รับประโยชน์สูงสุด

เป็นงานที่อาสาสมัครสาธารณสุขสามารถพัฒนา ปรับปรุงและนำเสนอรูปแบบกิจกรรมการบริการที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนได้และเป็นงานที่อาสาสมัครสาธารณสุขสามารถเลือกเวลาการทำงานของตนเองได้ ดังนั้น ถ้าอาสาสมัครสาธารณสุขรับรู้ลักษณะของงานด้านการดูแลสุขภาพอนามัยของชุมชนในเชิงบวกจึงทำให้อาสาสมัครสาธารณสุขรับรู้ว่าตนเองได้รับพลังอำนาจอย่างเป็นทางการเพิ่มขึ้นซึ่งจะเป็นจุดเริ่มต้นของการเข้าถึงโครงสร้างการเสริมสร้างพลังอำนาจในงานซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของคานเตอร์ (Kanter) ที่กล่าวสนับสนุนว่าลักษณะงานที่นำไปสู่โครงสร้างการได้รับการเสริมสร้างพลังอำนาจได้นั้น ต้องมีลักษณะดังนี้ คือ เป็นงานที่ยืดหยุ่นระเบียบในหน่วยงานน้อย มีความยืดหยุ่นในบางโอกาส และเปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงความรู้ความสามารถ เป็นงานประจำน้อยแต่เป็นงานที่สร้างสรรค์มาก เป็นงานที่อาศัยการประสานงานและความร่วมมือจากหลายฝ่ายและเป็นงานที่เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น กล่าวโดยสรุป ก็คือ ต้องมีการจัดลักษณะงานที่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงาน เพื่อให้ผู้ปฏิบัติเกิดความมั่นใจและร่วมกันพัฒนางานอย่างต่อเนื่องและสอดคล้อง

กับผลการศึกษาของอโณทัย วีระพงษ์สุชาติ (2541) และของคลินา ทวีวิวัฒน์กิจบรร (2548) ที่พบว่า พลังอำนาจอย่างเป็นทางการซึ่งมาจากลักษณะงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเสริมสร้างพลังอำนาจในงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. สัมพันธภาพในชุมชนมีอิทธิพลทางตรงต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจในงาน ซึ่งผลการวิจัยประเด็นนี้สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย ข้อที่ 2 เนื่องจากอาสาสมัครสาธารณสุขมีปฏิสัมพันธ์ที่ติดต่อกันระหว่างบุคคลในชุมชนทั้งเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ผู้นำชุมชน เพื่อนอาสาสมัครสาธารณสุขด้วยกันรวมทั้งคนในชุมชน มีการประสานงานช่วยเหลือกันเป็นอย่างดี มีการพึ่งพาอาศัยกัน มีความสนิทสนมและเป็นกันเอง การให้ความสนใจ ห่วงใยกัน ใส่ใจในทุกข์สุขซึ่งสัมพันธ์ภาพดังกล่าวเป็นพื้นฐานของการได้รับการเสริมสร้างพลังอำนาจจากชุมชน สอดคล้องกับแนวคิด (Watson, 1985) ที่กล่าวว่า สัมพันธภาพระหว่างเพื่อนร่วมงาน คือ การที่เพื่อนร่วมงานมีการแสดงออกต่อกันอย่างอบอุ่น มีความจริงใจต่อกัน เข้าใจความรู้สึกของเพื่อนยินดีช่วยเหลือตลอดจนเต็มใจรับฟังปัญหาด้วยความห่วงใยรวมถึงให้กำลังใจและช่วยเหลือกันเมื่อมีปัญหา ความไว้วางใจกันทำให้ผู้ปฏิบัติงานรับรู้ถึงการเสริมสร้างพลังอำนาจด้านจิตใจและสอดคล้องกับแนวคิด (Gomez & Rosen, 2001) ที่กล่าวว่า สัมพันธภาพเป็นการแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์และการตอบแทนซึ่งกันและกัน โดยให้ความไว้วางใจและยอมรับในความสามารถของกันและกัน การเต็มใจแบ่งเบาระยะงาน การสร้างบรรยากาศของการทำงานร่วมกัน มีความผ่อนคลาย อบอุ่นและสบายใจ ซึ่งสัมพันธ์ภาพลักษณะดังกล่าวเป็นพื้นฐานของการเสริมสร้างพลังอำนาจต่อกันและสอดคล้องกับผลการศึกษาของบุญเรือน ชุ่มแจ่ม (2545) ที่พบว่า พลังอำนาจแบบไม่เป็นทางการ ซึ่งมาจากสัมพันธภาพมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเสริมสร้างพลังอำนาจในงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. คุณลักษณะความเป็นอาสาสมัครมีอิทธิพลทางตรงต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจในงาน ซึ่งผลการวิจัยประเด็นนี้สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย ข้อที่ 3 เนื่องจากอาสาสมัครสาธารณสุข มีคุณลักษณะความเป็นอาสาสมัครซึ่งเป็นพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมของตนเองที่พร้อมจะเข้าถึงโครงสร้างการเสริมสร้างพลังอำนาจในงาน ดังนั้นถ้าอาสาสมัครสาธารณสุขบุคคลใดที่มีคุณลักษณะ

ความเป็นอาสาสมัคร ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านความเป็นผู้นำ คุณลักษณะเหล่านี้จัดเป็นพฤติกรรมแสดงออกที่เหมาะสม เป็นบุคคลที่มีความพร้อมและมีพลังอำนาจในตัวก็จะทำให้การเสริมสร้างพลังอำนาจเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเป็นการเพิ่มคุณค่าแห่งตนและก่อให้เกิดพลังอำนาจที่จะกระทำกิจกรรมหรือปฏิบัติงานใดๆ ได้อย่างมีศักยภาพและเกิดความประสบความสำเร็จสอดคล้องกับแนวคิดของโทมัสและเวลเฮาส์ (Thomas & Velthouse, 1990) ที่กล่าวว่า บุคคลที่แสดงพฤติกรรม การแสดงออกที่เหมาะสมในระดับสูงมีแนวโน้มทำให้ได้รับการเสริมสร้างพลังอำนาจในงานสูงขึ้นด้วยเนื่องจากการที่บุคคลมีลักษณะเป็นมิตรใจดีและเป็นกันเองมีความสามารถและมีเป้าหมายในการปฏิบัติงานตลอดจนการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีจะทำให้บุคคลนั้น มีความเชื่อถือได้รับความศรัทธาเกิดความอบอุ่นที่ได้ปฏิบัติงานด้วยและผู้ร่วมงานเกิดความเชื่อมั่น ยิ่งถ้าได้รับการเสริมสร้างพลังอำนาจร่วมด้วยแล้วบุคคลนั้นจะมีพลังที่สามารถเอาชนะอุปสรรคในการปฏิบัติงานและสามารถนำความสำเร็จมาสู่กลุ่มได้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของทองสมัย ยุธชัย (2543) และสมรรัตน์ ภาคีชีพ (2545) ที่พบว่า พฤติกรรมเหมาะสมในการแสดงออกด้านความรับผิดชอบในหน้าที่และกิจกรรมด้านภาวะผู้นำและด้านการติดต่อสื่อสาร มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเสริมสร้างพลังอำนาจในงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

4. การเสริมสร้างพลังอำนาจในงานมีอิทธิพลทางตรงต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งผลการวิจัยประเด็นนี้สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 4 อาจเนื่องมาจากอาสาสมัครสาธารณสุขได้รับการเสริมสร้างพลังอำนาจในงานอยู่ในระดับมากกว่าคนในชุมชนทั้งเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ผู้นำชุมชน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ประชาชนในชุมชนหรือแม้กระทั่งเพื่อนอาสาสมัครสาธารณสุขด้วยกันเอง ทำให้รู้สึกว่าเป็นผู้มีพลังอำนาจ (Power) ได้รับการเพิ่มศักยภาพของบุคคลรวมถึงการส่งเสริมให้อาสาสมัครสาธารณสุขเกิดความภาคภูมิใจในตนเองและพร้อมที่จะแสดงความสามารถในงานและแก้ไขปัญหาต่างๆ ในชุมชนของตนเองให้บรรลุผลสำเร็จ สอดคล้องกับแนวคิดของสปิตเซอร์ (Spreitzer, 1995) ที่กล่าวว่า การเสริมสร้างพลังอำนาจด้านจิตใจจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานรู้จักคุณค่าของตนเอง เพิ่มสมรรถนะของตนและ

เกิดความพึงพอใจในงาน สอดคล้องกับผลการศึกษาของชนกานต์ บุญชูศรี (2542) ที่พบว่า การเสริมสร้างพลังอำนาจในงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5. การเสริมสร้างพลังอำนาจในงานมีอิทธิพลทางตรงต่อความพึงพอใจในงาน ซึ่งผลการวิจัยประเด็นนี้ สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 5 เนื่องมาจากอาสาสมัครสาธารณสุขได้รับการสนับสนุน ด้านทรัพยากร การส่งเสริมและการให้ข้อมูลข่าวสารรวมทั้งการได้รับโอกาสเรียนรู้และเพิ่มทักษะในการปฏิบัติงานซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในงานเมื่อความต้องการในการปฏิบัติงานได้รับการตอบสนองจะทำให้อาสาสมัครสาธารณสุขเกิดความรู้สึกผูกพันกับงานที่รับผิดชอบส่งผลให้เกิดความพึงพอใจในงานเพิ่มขึ้นสอดคล้องกับแนวคิดของคัทเตอร์บัคและเคอานาแกน (Clutterbuck & Kernaghan, 1994) ที่กล่าวว่า การเสริมสร้างพลังอำนาจในงานเป็นกระบวนการกระจายอำนาจให้แก่บุคคล ให้อำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบ มอบบทบาทหน้าที่ในการตัดสินใจรวมทั้งการส่งเสริมสภาพแวดล้อมให้เอื้ออำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานและเมื่อบุคคลได้รับการเสริมสร้างพลังอำนาจแล้วจะมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น คือ เป็นบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์ มีความกระตือรือร้น มีความสามารถตัดสินใจในงานด้วยตนเอง มีความตั้งใจและใส่ใจในผลการปฏิบัติงานโดยปัจจัยเหล่านี้ ส่งผลทำให้เกิดความพึงพอใจในงาน สอดคล้องกับผลการศึกษาของจันทร์เพ็ญ สิทธิวงศ์ (2545) ที่พบว่า การเสริมสร้างพลังอำนาจในงานมีความสัมพันธ์ทางบวกและสามารถพยากรณ์ความพึงพอใจในงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

6. การเสริมสร้างพลังอำนาจในงานมีอิทธิพลทางตรงต่อความผูกพันต่อชุมชน ซึ่งผลการวิจัยประเด็นนี้ สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย ข้อที่ 6 อาจเนื่องมาจากอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านได้รับการเสริมสร้างพลังอำนาจโดยรวมอยู่ในระดับมากโดยเฉพาะการได้รับการสนับสนุนด้านต่างๆ งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ การได้รับการยกย่อง ชมเชยและยอมรับจากครอบครัว จากบุคคลในชุมชน สิ่งเหล่านี้จะส่งผลให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีความยึดมั่นผูกพันต่อชุมชน มีความตั้งใจและเต็มใจที่จะสนับสนุนการดำเนินงานด้านสุขภาพของชุมชนให้สำเร็จตามเป้าหมาย พยายามใช้ความสามารถ

และความทุ่มเทสูงสุดในการปฏิบัติงานเพื่อชุมชนสอดคล้องกับแนวคิด (Kanter, 1979) ที่กล่าวไว้ว่า โครงสร้างสิ่งแวดล้อมในการทำงานเป็นสิ่งสำคัญในการกำหนดทัศนคติของบุคคลและพฤติกรรมในองค์การ การปรับปรุงโครงสร้างนี้จะช่วยเสริมสร้างพลังอำนาจในงานแก่บุคลากรทำให้เกิดทัศนคติที่ดี มีพฤติกรรมการทำงานที่มีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายขององค์การ แสดงถึงการมีขวัญและกำลังใจสูงขึ้น มีความยึดมั่นผูกพันต่อองค์กรสูงขึ้นด้วย ดังนั้นผู้ที่ได้รับการเสริมสร้างพลังอำนาจมากจึงมีความยึดมั่นผูกพันต่อองค์กรสูง

7. การเห็นคุณค่าในตนเองมีอิทธิพลทางตรงต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุข ซึ่งผลการวิจัยประเด็นนี้สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 7 เนื่องจากอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านรับรู้ว่าตนเองสามารถเข้ากับคนอื่น ๆ ในชุมชนได้เป็นอย่างดีเป็นที่รักของคนในชุมชน รู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและคนในชุมชนมักจะขอความคิดเห็นหรือข้อปรึกษา รู้สึกภูมิใจในตนเองที่ได้ทำประโยชน์ให้กับชุมชนและสังคม การรู้สึกว่าตนเองประสบความสำเร็จมากกว่าความล้มเหลว การรู้สึกว่าตนเองมีความสามารถปฏิบัติงานบรรลุความสำเร็จไปได้ด้วยดี ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยนำไปสู่การทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข ดังนั้นอาสาสมัครสาธารณสุขที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงจะมีความสุขในการทำงานและปฏิบัติภารกิจหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความเชื่อมั่นในการเผชิญกับเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนได้เป็นอย่างดีสอดคล้องกับแนวคิดของคูเปอร์สมิธ (Coopersmith, 1984) ที่กล่าวว่า บุคคลที่มีความภาคภูมิใจในใจตนเองสูง เป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง มองตนเองในด้านบวก มีความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย ไม่หวั่นไหวต่อการวิจารณ์หรือตำหนิจากบุคคลอื่นได้ง่าย มีลักษณะของการยอมรับตนเอง ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น มีความกระตือรือร้น กล้าทำงานที่ท้าทายความสามารถพอที่จะได้ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ มีความวิตกกังวลน้อย ซึ่งโดยภาพรวมแล้วบุคคลที่มีความภาคภูมิใจในตนเองสูงจะมีความสุขในการทำงานและใช้ชีวิตการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับแนวคิดของโทมัสและเวลเฮาส์ (Thomas & Velthouse, 1990) ที่กล่าวว่า การเห็นคุณค่าในตนเอง เป็นปัจจัยสาเหตุปัจจัยหนึ่งของพลังใจในการทำงานของพนักงานในองค์การ การเห็นคุณค่าใน

ตนเอง เป็นลักษณะทางบุคลิกภาพซึ่งเป็นความรู้สึกโดยทั่วไปว่าตนเองเป็นคนที่มีความค่าในทุกสถานการณ์ ดังนั้นในสถานการณ์ที่เฉพาะในการทำงานก็เช่นเดียวกันบุคคลนั้นจะมองตนเองว่ามีความหมาย มีความสำคัญและมีความค่าในการทำงานตามมาด้วย จึงเอื้อต่อพลังจิตใจในการทำงาน สอดคล้องกับผลการศึกษาของพรสวรรค์ เกาตะกู (2550) และทัศนีย์ ทิศสุกใส (2551) ที่พบว่าความเห็นคุณค่าในตนเอง มีความสัมพันธ์ทางบวกและสามารถพยากรณ์ผลการปฏิบัติงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

8. ความพึงพอใจในงานมีอิทธิพลทางตรงต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ซึ่งผลการวิจัยประเด็นนี้สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย ข้อที่ 8 เนื่องจากว่าอาสาสมัครสาธารณสุขมีความพอใจต่อสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงาน พอใจในการได้รับการสนับสนุน สิ่งต่างๆ ในการปฏิบัติงาน พอใจที่ได้รับการนิเทศ ติดตามและให้คำแนะนำจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขพอใจในความสัมพันธ์และมิตรภาพจากเพื่อนร่วมงานที่เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขด้วยกัน พอใจในสวัสดิการและสิทธิประโยชน์ต่างๆ ที่ได้รับการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุข พอใจนโยบายหรือแนวทางการดำเนินงานด้านสาธารณสุข พอใจที่ได้ทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวมและสังคมเมื่ออาสาสมัครสาธารณสุขเกิดความพึงพอใจต่อสิ่งต่างๆ เหล่านี้ซึ่งเป็นแรงจูงใจต่อการปฏิบัติงาน จึงมีความใส่ใจและ มีความรับผิดชอบที่จะปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของตนเองให้เกิดประสิทธิภาพซึ่งสอดคล้องแนวคิดของปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535) ที่กล่าวว่า ความพึงพอใจในงาน เป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อการทำงานในทางบวก เป็นความสุขของบุคคลที่ได้ปฏิบัติงานและได้รับการตอบสนองทั้งด้านร่างกายและจิตใจ คือผลที่เป็นความพึงพอใจที่ทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกกระตือรือร้น มีความมุ่งมั่นที่จะทำงาน มีขวัญและกำลังใจ สิ่งเหล่านี้จะมีผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการทำงาน รวมทั้งการส่งผลต่อความสำเร็จและเป็นไปตามเป้าหมายขององค์กรและสอดคล้องกับแนวคิดของล็อคกี (Locke, 1983) ที่กล่าวว่า ความพึงพอใจในงานเป็นความรู้สึกที่ดีหรือมีทัศนคติในทางบวกต่องานที่ปฏิบัติอยู่อันเนื่องมาจากได้รับการตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกายและจิตใจ ซึ่งเกิดจากการรับรู้และการประเมินของตนเอง การได้รับการตอบสนองจะทำให้เกิดความตั้งใจในการปฏิบัติงานและ

เต็มใจที่จะอุทิศเวลา แรงกาย ความคิดเพื่อตอบสนองความต้องการของหน่วยงานหรือองค์กร สอดคล้องกับผลการศึกษาของทัศนีย์ คำรณฤทธิศรี (2547) และลดาวัลย์ รุจเศรณี (2546) ที่พบว่าความพึงพอใจในงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

9. ความผูกพันต่อชุมชนมีอิทธิพลทางตรงต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุข ซึ่งผลการวิจัยประเด็นนี้สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย ข้อที่ 9 เนื่องจากว่า อาสาสมัครสาธารณสุขส่วนใหญ่เต็มใจที่จะสนับสนุนการดำเนินงานด้านสุขภาพของชุมชนให้สำเร็จตามเป้าหมาย คิดว่าเป้าหมายการปฏิบัติงานด้านสาธารณสุขที่กำหนดขึ้นเป็นประโยชน์ต่อชุมชน และพยายามใช้ความสามารถและความทุ่มเทสูงสุดในการปฏิบัติงานเพื่อชุมชน พฤติกรรมลักษณะนี้ย่อมก่อให้เกิดผลการปฏิบัติงานที่เพิ่มขึ้นและดีขึ้นสอดคล้องกับแนวคิด (Kanter, 1979) ที่กล่าวไว้ว่า การทำงานหนึ่งงานใดที่ได้รับมอบหมายไม่ได้หมายความว่าต้องทำตามหน้าที่หรือทำตามกฎระเบียบข้อบังคับที่ให้มีเท่านั้น ความผูกพันต่อการช่วยเหลือเอื้อเฟื้อต่อกัน การประสานและการร่วมมือในการทำงานกับเพื่อนร่วมงานหรือบุคคลรอบข้างก็เป็นส่วนประกอบที่สำคัญต่อผลสำเร็จของการปฏิบัติงานเช่นกัน เพราะพฤติกรรมเหล่านี้เปรียบเสมือนตัวหล่อลื่นเครื่องจักรกลขององค์กร ช่วยเอื้อให้ทำงานได้งายขึ้นและราบรื่นขึ้น จึงส่งเสริมให้ผลการปฏิบัติงานดีขึ้นและทำให้บุคคลผู้นั้นได้รับการประเมินผลที่สูงขึ้นตามไปด้วย สอดคล้องกับผลการศึกษาของสมพร แซ่เตีย (2547) ที่พบว่าความผูกพันต่อองค์กรมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ลักษณะงานสัมพันธ์ภาพในชุมชนและคุณลักษณะความเป็นอาสาสมัครเป็นปัจจัยสำคัญและเป็นปัจจัยตั้งต้นที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ดังนั้นผู้บริหารกระทรวงสาธารณสุข โดยเฉพาะกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ ควรสนับสนุน ส่งเสริมและกำหนดวิธีการพัฒนารูปแบบการพัฒนาอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านให้มีศักยภาพในการปฏิบัติงานโดยมุ่งเน้นปัจจัยตั้ง

กล่าวเพื่อเพิ่มศักยภาพการดำเนินงานของอาสาสมัคร
สาธารณสุขประจำหมู่บ้านให้มีประสิทธิภาพที่เป็นรูปธรรม

2. ควรนำองค์ประกอบปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการ
ปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ โดยเฉพาะปัจจัย ที่เกิดขึ้น
กับตัวของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเอง ได้แก่
คุณลักษณะความเป็นอาสาสมัคร สัมพันธภาพในชุมชน
การเห็นคุณค่าในตนเอง ความผูกพันต่อชุมชนเป็นเกณฑ์
คัดเลือกผู้ที่จะเข้ามาเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำ
หมู่บ้าน รวมทั้งสามารถนำองค์ประกอบของปัจจัยเหล่านี้
ไปเป็นแนวทางการคัดเลือกประชาชนที่จะเข้ามาเป็นอาสา
สมัครกลุ่มอื่นๆ

3. จากผลการศึกษาที่พบว่า คุณลักษณะความเป็น
อาสาสมัครของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน
ด้านความเป็นผู้นำมีระดับน้อยกว่าด้านอื่นๆ ดังนั้นหน่วยงาน
ที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะหน่วยบริการปฐมภูมิควรมีการ
ส่งเสริมให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน มีพฤติกรรม
ภาวะผู้นำ มีความมั่นใจในตนเอง กล้าแสดงออก กล้าเสนอ
แนะความคิดเห็น รวมทั้งกล้าที่จะถ่ายทอดความรู้ความ

เข้าใจด้านสุขภาพให้กับประชาชนในชุมชนซึ่งจะส่งผลให้
การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ได้รับความสำเร็จอย่าง
แท้จริง ซึ่งจะทำให้อาสาสมัครสาธารณสุขได้รับการพัฒนา
เป็นอาสาสมัครสาธารณสุขเชี่ยวชาญและการเป็นวิทยากร
ของโรงเรียนอาสาสมัครสาธารณสุข หรือโรงเรียน อสม.ที่
กระทรวงสาธารณสุขได้ดำเนินการ เป็นนโยบายหลักของ
การดำเนินงานสาธารณสุขมูลฐานและสุขภาพภาค
ประชาชน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพในลักษณะการ
สนทนากลุ่มกับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ใน
การแสวงหาข้อมูลเพื่อร่วมกันค้นหาว่ามีตัวแปรใดอีกที่
เป็นสาเหตุส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของ
อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จากสภาพความ
เป็นจริงในบริบทของประเทศไทยมาเป็นส่วนประกอบร่วม
กับแนวคิดและทฤษฎีของนักวิชาการต่างประเทศเพื่อให้ได้
ตัวแบบสมมติฐานที่สอดคล้องกับความเป็นจริงมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- จันทร์เพ็ญ สิทธิวงค์. (2545). ความสัมพันธ์ระหว่างการเสริมสร้างพลังอำนาจในงานกับความพึงพอใจในงานของพยาบาลประจำการ โรงพยาบาลศรีนครินทร์. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- จूरรัตน์ ลิ้มปวิทยากุล. (2545). การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขในศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน อำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์. วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชนกานต์ บุญชูศรี. (2542). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองกับการเสริมสร้างพลังอำนาจในวิชาชีพของหัวหน้าหอผู้ป่วยโรงพยาบาลชุมชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ทองสมัย ยุธชัย. (2543). ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการกล้าแสดงออกที่เหมาะสมกับพลังอำนาจในการปฏิบัติงานของผู้ตรวจการพยาบาลนอกเวลาราชการประจำแผนกการพยาบาล โรงพยาบาลศรีนครินทร์. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ทัศนีย์ คาร์ณฤทธิศร. (2547). ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคล ภาวะผู้นำ ความพึงพอใจในงานกับการปฏิบัติงานของหัวหน้างาน โรงพยาบาลชุมชน เขต 11. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ทัศนีย์ ทิศสุกใส. (2551). ความสัมพันธ์ระหว่างการเห็นคุณค่าในตนเอง ความสามารถในการเผชิญและฝ่าฟันอุปสรรคกับผลการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลบำรุงราษฎร์. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- บุญเรือน ชุ่มแจ่ม. (2545). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบริบทในการทำงานกับการเสริมสร้างพลังอำนาจด้านจิตใจของพยาบาลวิชาชีพหอผู้ป่วยวิกฤตโรงพยาบาลศูนย์. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2535). จิตวิทยาอุตสาหกรรม. กรุงเทพมหานคร: สหมิตรออฟเซต.
- พริ้งพราว ไวยาวัจฉัย. (2546). ศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุข: กรณีศึกษาเทศบาล ตำบลบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พรสรวง เกาตะกุ. (2550). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน เทศบาลตำบลในจังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ยุคนธ์ ชุตินิพนธ์บุตร. (2546). ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของ อสม.ในเขตอำเภอแกลง จังหวัดระยอง. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ลดาวลัย รุจเศรณี. (2546). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล และความพึงพอใจในงานกับความสามารถในการปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพ ศูนย์สุขภาพชุมชน จังหวัดหนองคาย. วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วชิรศักดิ์ เจริญศรี. (2545). ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในจังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ศลิษา ทวีวัฒน์กิจบวร. (2548). ผลกระทบของคุณลักษณะงานและคุณลักษณะโครงสร้างเชิงสังคมที่มีต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจในงานภายในตน. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานคณะกรรมการสาธารณสุขมูลฐาน. (2557). ศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน (คสมช.). นนทบุรี: เอกสารเผยแพร่สาธารณสุขมูลฐาน กระทรวงสาธารณสุข.
- สมพร แซ่เตีย. (2547). ความสัมพันธ์ของการรับรู้บทบาท ค่านิยมต่อวิชาชีพและความผูกพันต่อองค์กรกับการปฏิบัติงานตามบทบาทของพยาบาลวิชาชีพ หอผู้ป่วยหนัก โรงพยาบาลทั่วไป เขต 4 กระทรวงสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์การจัดการมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยคริสเตียน.

- สมรัตน์ ภาคิชีพ. (2545). ความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับการเสริมสร้างพลังอำนาจกับพฤติกรรมแสดงออกที่เหมาะสมของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลชลบุรี. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อโณทัย วีระพงษ์สุชาติ. (2541). การเสริมสร้างพลังอำนาจในงานและการคงอยู่ในงานของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราช. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

References

- Boonchoosri, Chanakarn. (1999). The Relationship Between Personal Factors, Self-Esteem and Professional Empowerment of Head Nurses in North-Eastern Community Hospitals. [M.N.Sc. Thesis in Nursing Administration]. Khonkaen: Faculty of Graduate School, Khonkaen University. (in Thai).
- Chumjam, Boonroun. (2002). Relationships between Working Contextual Factors and Psychological Empowerment of Professional Nurses in Intensive Care Unit, Regional Hospital and Medical Centers. [M.N.Sc. Thesis in Nursing Administration]. Bangkok: Faculty of Nursing, Chulalongkorn University. (in Thai).
- Chutipunyabud, Yukhon. (2003). Factors Affecting the Performance of Village Health Volunteers, Klaeng District, Rayong Province. [M.P.A. Thesis in Public policy]. Chonburi: Faculty of Graduate School, Burapha University. (in Thai).
- Clutterbuck, D. and S. Kernaghan. (1994) The Power of Empowerment: Release the Hidden Talent of Your Employees. London: Kogan Page.
- Coopersmith, S. (1984) SEI: Self-Esteem Inventories. 2nd ed. California: Consulting Psychologist Press, Inc.
- Gomez, C., & Rosen, B. (2001). The leader-member exchange as a link between managerial trust and employee. *Group & Organization Management*. 26: 53-70.
- Jareansree, Wachirasak. (1999). Factors Effecting the Role Performance of Village Health Volunteers in Songkhla Province. [M.P.A. Thesis in Public Administration]. Songkla: Faculty of Graduate School, Prince of Songkla University. (in Thai).
- Kanter, R.M. (1979). Power failure in management circuits. *Harvard Business Review*. 4: 65-75.
- Khamronrithisorn, Thasanee. (2004). The Relationships between Personal Characteristics, Leadership, Job Satisfaction, and Job Performance among Head Nurses of Community Hospitals, Region 11. [M.Sc. Thesis in Public Health]. Nakhonpathom: Faculty of Graduate Studies, Mahidol University. (in Thai).
- Laschinger, H.K.S., Sabiston, J.A., & Kutzscher, L. (1997). Empowerments and staff nurse decision involvement in nursing work environments: testing Kanter's theory of structural power in organizations. *Research in Nursing & Health*. 20: 341-352.
- Limpawitthayakul, Jureerat. (2002). Role Performance of Health Volunteers in Community Primary Health Care Center Bungsampan District Petchabun Province. [M.P.H. Thesis in Public Health]. Khonkaen: Faculty of Graduate School, Khonkaen University. (in Thai).
- Locke, E. A. (1983). The nature and causes of job satisfaction. In D.D. Dunnette (Ed.), *Handbook of industrial and organizational psychology*. Chicago: Rand McNally.
- Phakecheep, Somrat. (2002). The Relationship between Empowerment and Assertive Behavior of Professional Nurses of Chonburi Hospital. [M.N.Sc. Thesis in Nursing Administration]. Chonburi: Faculty of Nursing, Burapha University. (in Thai).

- Rujchasenee, Ladawan. (2003). The Relationships between Personal Factors, Job Satisfaction and Job Performance of Professional Nurses in Primary Care Unit of Nongkhai Province. [M.P.H. Thesis in Public Health Administration]. Nonthaburi: Faculty of Graduate School, Sukhothai Thammathirat Open University. (in Thai).
- Saetia, Somporn. (2007). Relationship of Role Perception, Professional Value and Commitment to Organization toward Performance of Professional Nurses in Intensive Care Unit of General Hospital, Region 4 Ministry of Public Health. [M.M. Thesis in Health Service Management]. Nakhonpathom : Faculty of Graduate School, Christian University. (in Thai).
- Sittivong, Jhunpaen. (2002). The Relationship Between Job Empowerment and Job Satisfaction of Staff Nurses in Srinagarind Hospital. [M.N.Sc. Thesis in Nursing Administration]. Khonkaen: Faculty of Graduate School, Khonkaen University. (in Thai).
- Spreitzer, G. M. (1995). Psychological empowerment in the workplace: Dimensions, measurement, and validation. *Academy of Management Journal*. 38: 1442-1465.
- Taotaku Pronsang. (2007). Factors Affecting Performance in Prevention and Relief of Public Disaster Among The Civil Defence Volunteers in Municipalities in Changwat Nakhonpathom. [M.A. Thesis in Psychology and Guidance]. Nakhonpathom : Faculty of Graduate School, Silpakorn University. (in Thai).
- Thaweewatthanakijborworn, Salina. (2004). Effects of Job Characteristics and Social Structural Characteristics on Psychological Empowerment. [M.A. Thesis in Industrial and Organizational Psychology]. Bangkok: Faculty of Art, Thammasat University. (in Thai).
- The Office of Primary Health Care. (2014). Primary Health Care Center. Nonthaburi: Ministry of Public Health. (in Thai).
- Thitsuksai Thusanee. (2008). The Relationships between Self-Esteem, Adversity Quotient Scores, and Job Performance of Registered Nurses at Bumrungrad Hospital. [M.Sc. Thesis in Clinical and Community Psychology]. Bangkok: Faculty of Graduate School, Ramkhamhaeng University. (in Thai).
- Thomas, K. W., & Velhouse, B. A. (1990). Cognitive element of empowerment. *Journal of Nursing Administration* . 23: 18-23.
- Veerapongsuchat, Anothai. (1998). Work Empowerment and Job Retention of Professional Nurses in the Crown Prince Hospitals. [M.N.Sc. Thesis in Nursing Administration]. Chiang Mai: Faculty of Graduate School, Chiang Mai University. (in Thai).
- Viyawatjamsi, Pingpound. (2003). A Study of Problems of Village Health Volunteers of Bangkhla Municipality Chachoengsao Province. [M.P.A. Thesis in Public policy]. Chonburi: Faculty of Graduate School, Burapha University. (in Thai).
- Watson, J. (1985). *The philosophy and science of caring*. Colorado: The University Press of Colorado.
- Wonganutrohd, Peeyaporn. (1992). *Industrial Psychology*. Bangkok : Sahamitr Offset. (in Thai).
- Yurachai Thongsamai. (2000). The Relationship Between Assertive Behavior and Power in Job Performance of Unofficial Time Nursing Supervisors at Nursing Department Srinagarind Hospital. [M.N.Sc. Thesis in Nursing Administration]. Khonkaen: Faculty of Graduate School, Khonkaen University. (in Thai).